

РЕЦЕНЗИЯ

от професор д-р Емил Георгиев Константинов,
член на Научно жури, съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец
Храбър” №577 от 24.04.2015 г.

на дисертационния труд на кандидата:

Ваня Христова Стаматова – докторант
на самостоятелна подготовка в Катедра
„ Правни науки” на ЮФ на ВСУ „Ч.
Храбър”

на тема:

„ Правно регулиране на борбата с
незаконната миграция в Европейския
съюз”, представена за получаване на
образователна и научна степен „ доктор”
в професионално направление 3.6 Право,
научна специалност „ Международно
право и международни отношения”

1. Информация за дисертанта.

Докторантът Ваня Христова Стаматова е завършила спец . Право в
Юридическия факултет на Бургаския свободен университет през 1996
година. От 1997 г до момента е редовен асистент в същия факултет, като
води семинарни занятия по Право на ЕС, Международно частно право и

Медународно публично право. Зачислена е като докторант на самостоятелна подготовка в Катедра „ Правни науки” на Юридическия факултет на ВСУ „ Черноризец Храбър” със Заповед № 259/ 21.01.2013 година на Ректора на ВСУ „ Черноризец Храбър”, успешно е положила изпитите по индивидуалния план, има необходимите пет публикации по темата на дисертацията и е отчислена с право на защита.

2. Актуалност и значимост на дисертационния труд.

Дисертационният труд е посветен на един **изключително актуален към момента проблем** - това е правното регулиране на борбата с незаконната миграция в Европейския съюз. Проблемът засили своята актуалност особено след започналия конфликт в Сирия и е сред приоритетите на днешната европейска политика. В разглежданата област има какво да се навакса, както в теоретичен, така и в чисто практически план. Необходимо е, както авторът правилно отбелязва да се уеднаквява законодателството не само в рамките на Европейския съюз , но и в рамките на Съвета на Европа, на ООН и други международни организации. В труда убедително се доказва, че в рамките на ЕС са постигнати значителни резултати, но все още не е постигната единна правна рамка за справяне с незаконната миграция.

2. Обем , структура и съдържание на дисертационния труд.

Представеният за защита дисертационен труд е посветен на правното регулиране на борбата с незаконната миграция в Европейския съюз. Той е обем 276 страници, включително, съдържание и библиография. В дисертацията са използвани 122 български и чуждестранни източника в областта на международното право, правото на Европейския съюз и

миграционното право, 120 нормативни актове, документи на европейски институции и други, 40 съдебни решения на Съда на Европейския съюз и Европейския съд по правата на човека, както и 10 интернет - ресурса . В текста са включени и 4 фигури и 7 таблици като илюстрационен материал.

В структурно отношение дисертацията е построена в **правно-логическа последователност** и се състои от увод, изложение, заключение и библиография. Изложението е представено 3 глави, в които отделните въпроси от предмета на изследването са тематично обособени в заглавия и подзаглавия, означени чрез точки с арабски цифри. В края на всяка от структурните части на изложението са отбелязани изводите от направения анализ.

В **увода** са представени: актуалност на изследвания проблем; обект и предмет на дисертационното изследване; цел и задачи на изследването; научно-изследователска теза; методологична основа на изследването; теоретична основа на дисертационния труд; научна новост и практическа приложимост.

В **Глава Първа** е направено проучване на възникването и развитието на компетентността на ЕС в областта на борбата с незаконната миграция. Направен е преглед на историческото развитие на европейската интеграция и миграционните процеси в Европа. Разгледани са разпоредбите на Учредителните договори, имащи отношение към миграционните процеси и в частност към незаконната миграция. Изследването доказва , че създаването на споделена компетентост на институциите и органите на ЕС в областта на борбата с незаконната миграция минава през суверенитета на отделните държави - членки и техните страхове за защита на националната сигурност и обществения ред. Уточнява се, че ако при създаването на Европейските

общности, въпросите, свързани с регулирането на миграционните процеси са били в компетентността на държавите - членки, то впоследствие започва приемането на законодателни и други актове, свързани с имиграцията, вкл. и с борбата с незаконната миграция на територията на Общностите и Съюза. Направен е извод, че правното регулиране на миграционната политика и в частност борбата с незаконната миграция трябва да бъдат поставени на общоевропейско ниво, като с приемането на различни нормативни актове да се създаде единна система за борба с това явление.

Анализирани са разпоредбите относно създаването на Пространството на свобода, сигурност и правосъдие, като ключов момент в осъществяването на компетентността на ЕС в областта на миграционната политика.

В процеса на изследването са анализирани Програмите от Тампере, Хага и Стокхолм, като ключови моменти в изготвянето на миграционната политика и стратегия на Европейския съюз, при която процесът към подобен подход е започнал преди много години и ще отнеме много време заради сложното естество на действия в сферата на имиграцията.

В изследването е включено и Правото на Шенген и интегрирането му в правната система на Европейския съюз, като този процес може да се определи като съществен в развитието на нормативната уредба, свързана с борбата с незаконната миграция на територията на Общността. Като последваща стъпка е анализирана общата визова политика след приемането на Визовия кодекс и последиците от въвеждането на единния визов режим, чрез който се поставя разграничението между законните и незаконните мигранти и се осъществява контрола по вътрешните и външните граници на Съюза.

Предмета на анализ в *Глава Втора* е насочен към правната уредба на Европейския съюз в областта на борбата с незаконната миграция. Направен е

опит към изясняване на понятието „незаконна миграция”, **удачно са отграничени** различните изрази, които се използват при употребата му и е изведено самостоятелно определение.

В подкрепа на научната теза на изследването, незаконната миграция е определена като системен проблем, който може да бъде решен само и единствено чрез общи действия от държавите - членки и институциите на Европейския съюз.

Анализирани са стъпките за създаване на единни стандарти за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни, след приемането на Директива 2008/115/ЕО, като са изведени характеристиките на общата политика в тази област.

Разгледани са споразуменията за реадмисия като средство за сътрудничество между държавите-членки на ЕС и трети страни в борбата с незаконната миграция, като е изказано мнение, че тези споразумения за важен инструмент за справяне с незаконната миграция от трети държави, като за в бъдеще ЕС трябва да преразгледа цялостната политика за обратно приемане, като обмисли промяна в стимулите, които предлага за договорящите страни.

На следващо място са разгледани санкциите за работодатели, наемащи незаконни мигранти, предвидени в Директива 2009/52/ЕО, като следваща стъпка в хармонизацията на правната уредба на борбата с незаконната миграция в ЕС.

В Глава Трета са разгледани основните права на незаконните мигранти в Европейския съюз, както и взаимодействието между Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи и Хартата на основните права на ЕС.

Анализирано е приложението на Харта на основните права на ЕС спрямо гражданите на трети страни и правилно е направен извода, че правата на човека са универсални, неотменими и защитават всички лица, независимо от техния юридически статут, като се посочи, че незаконните мигранти притежават всички основни права, които трябва да бъдат спазвани и гарантирани от Правото на ЕС.

В хода на изследването са разгледани международните актове за защита правата на човека и е направен извода, че те провъзгласяват права, които се прилагат за всички категории лица.

Приносите в процеса на изследване се разгръщат в няколко насоки: дисертационният труд прави опит да бъде осъществено научно изследване на създаването правната уредба на Европейския съюз в областта на незаконната миграция, проследено е възникването и развитието на компетентността на ЕС в областта на регулирането на миграционните потоци и по конкретно на борбата с незаконната миграция, направен е терминологичен анализ на понятието „незаконна миграция” и е изведено самостоятелно определение, анализирани са единните стандарти в процедурата за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни, разгледани са споразуменията за реадмисия като изключително важни за формализирането и облекчаването на сътрудничеството между държавите-членки в областта на връщането, направен е обзор на основните права на незаконните мигранти в правото на ЕС.

На последно място в изследването са изведени обобщаващи изводи за перспективите пред създаването на единна правна уредба относно борбата с незаконната миграция в ЕС.

Налице са пет публикации в областта на изследваната материя в дисертационния труд.

Авторефератът е **коректно изработен и отразява пълно и прецизно съдържанието на дисертационния труд.**

3. Критични бележки и препоръки.

На фона на моята изцяло положителна оценка за научната продукция и дейността на докторанта, бих искал да отправя следните бележки.

Въпреки като цяло балансирания подход между теоретични съждения, нормативен анализ и оценка на съдебната практика на Съда на ЕС и Европейския съд по правата на човека на някои места в дисертационния труд има превес нормативния анализ, напр. при разглеждане на процедурата за връщане на незаконнопребиваващи граждани на трети страни.

При разглеждането на някои термини и явления се използват общоприети формулировки и по - слабо е застъпено авторово мнение.

Изложението на Глава Първа би могло да бъде съкратено за сметка на историко - описателната част. В бъдеще е препоръчително да разшири изследването си като добави повече примери от съществуващата съдебната практика на Съда на ЕС и ЕСПЧ. В Глава Трета основните права на незаконните мигранти могат да бъдат разгледани по- детайлно.

Тези и други бележки нямат съществено значение и не намаляват научно-приложната стойност на представената дисертация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Обсъжданият научен труд показва, че дисертантът притежава **задълбочени теоретични знания** в материята на Правото на Европейския съюз.

Проучванията в труда, извеждането на научни изводи, аргументирането на поддържаните становища, изразяването на критично отношение по дадени въпроси и др. ясно показват, че кандидатът притежава **способност за самостоятелни научни изследвания.**

Изхождайки от гореизложеното, считам, че представеният дисертационен труд на Ваня Стаматова **отговаря напълно на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България и чл. 27 от Правилника за прилаганото му.**

Ето защо **убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Ваня Христова Стаматова образователната и научна степен „Доктор”** в професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Международно право и международни отношения”.

Дата.....

РЕЦЕНЗЕНТ:.....

/проф. д-р Емил Константинов/